

**rijksuniversiteit
groningen**

**faculteit gedrags- en
maatschappijwetenschappen**

Begeleiding tijdens de transitie naar volwassenheid: Ervaringen van alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Naam: Jildou van Norel

Studentnummer: S4422937

Opleiding: Master Pedagogische Wetenschappen – track Orthopedagogiek

Onderwijsinstelling: Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen,
Rijksuniversiteit Groningen

Eerste beoordelaar: Prof. Dr. M. Smit en L.N. Hacquebord, PhD student

Tweede beoordelaar: Dr. B.E. Bartelink

Datum: 15-01-2025

Aantal woorden: 6703

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op de ervaringen van alleenstaande gevluchte jongeren met de professionele begeleiding die zij hebben ontvangen tijdens hun transitie naar volwassenheid. Deze jongeren zijn vaak zestien of zeventien jaar oud als ze in Nederland aankomen, voor hen is het bereiken van de achttienjarige leeftijd extra uitdagend. Ze zijn vaak getraumatiseerd en moeten zich redden in een heel andere cultuur zonder ouders. Wanneer ze achttien worden vervalt de wettelijke voogdij, waardoor zij in een korte tijd zelfredzaam moeten worden. Er is weinig bekend over de ervaringen van alleenstaande gevluchte jongeren in het transitieproces naar volwassenheid, hoewel bekend is dat (professionele) begeleiding hierin een belangrijke rol speelt.

Dit onderzoek werd uitgevoerd door middel van semi-gestructureerde interviews met 65 jongeren, waarvan de meerderheid achttien jaar of ouder was en iedereen een verblijfsvergunning had. Om de ervaringen van de jongeren in kaart te brengen is een thematische analyse uitgevoerd. De jongeren kregen professionele begeleiding vanuit verschillende organisaties. De resultaten laten zien dat de meerderheid positief was over de begeleiding tijdens hun transitie naar volwassenheid. Jongeren waardeerden een goede klik met hun begeleider en vonden het belangrijk dat begeleiders hen hielpen om zelfredzaam te worden. Hoewel de resultaten waardevolle inzichten bieden, zou vervolgonderzoek zich kunnen richten op gender-specifieke ervaringen en het onderscheid maken tussen woonvormen en typen begeleiding, zoals van gemeenten, Nidos of VluchelingenWerk Nederland. Dit kan helpen om de begeleiding beter af te stemmen op de verschillende contexten en specifieke behoeften van alleenstaande gevluchte jongeren.

Abstract

This research focuses on the experiences unaccompanied refugee youths have had with the professional guidance they receive during their transition to adulthood. These young people often arrive in the Netherlands at the age of only sixteen or seventeen, and encounter several challenges when they reach the age of eighteen. They are often traumatized and have to manage in a completely different culture without their parents. When they turn eighteen, their legal guardianship expires, requiring them to become self-reliant within a short period. While there is limited literature on the experiences of unaccompanied refugee youths during this transition, it is known that professional guidance plays an important role in supporting them throughout this period.

This research was conducted through semi-structured interviews with 65 young people, the majority of whom were eighteen years or older and all of whom had a residence permit. A thematic analysis was conducted to map the experiences of these youths. The findings indicate that most of them had a positive experience regarding the guidance during their transition to adulthood. The youths valued a good connection with the professional and felt it was important that professionals helped them become self-reliant. Although these findings provide valuable insights, further research could focus on gender-specific experiences and distinguish between living situations and the different types of guidance, such as from municipalities, Nidos or the Dutch Council for Refugees. This could help to better tailor guidance to the different contexts and specific needs of unaccompanied refugee youths.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	5
Methode.....	9
Onderzoeksdesign	9
Populatie en steekproef	9
Onderzoeksinstrument.....	10
Procedure.....	10
Data-analyse	10
Resultaten	12
Steekproef.....	12
Soort hulp	12
Vormgeving hulp	12
Ervaringen met de ontvangen begeleiding	13
Tevreden	13
Ontevreden	14
Toekomst	15
Tips voor begeleiders	15
Tips voor jongeren.....	16
Conclusie en discussie.....	17
Sterke en minder sterke punten van het onderzoek	19
Aanbevelingen voor de praktijk en vervolgonderzoek	20
Literatuur	22
Bijlagen	28
Codeboek.....	28
Interview mbt begeleiding – T1	38

Inleiding

Wereldwijd is er een stijging van het aantal mensen dat op de vlucht is voor oorlog en geweld, eind juni 2023 waren dit er 110 miljoen (UNHCR, 2023). Hiervan zijn de meeste mensen afkomstig uit Syrië en Oekraïne. Iedere dag proberen mensen te vluchten in de hoop op een beter leven en opzoek naar bescherming. Meer dan de helft van de vluchtelingen is minderjarig (VluchtelingenWerk NL, 2023). Van deze jongeren is een deel zonder ouders of voogd gevlucht. Als zij uit landen buiten de Europese unie komen worden zij ook wel alleenstaande minderjarige vreemdelingen genoemd (amv's) (Rijksoverheid, z.d.). In dit onderzoek wordt gesproken van alleenstaande gevluchte jongeren.

VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) (2005) beschrijft alleenstaande gevluchte jongeren als een kwetsbare doelgroep, ze hebben namelijk een verhoogd risico op trauma, armoede en gebrek aan onderwijs (Wenzel & Droždek, 2019). Vaak zijn deze jongeren getraumatiseerd door wat ze hebben meegemaakt in hun land van herkomst of tijdens de zware vluchtreis die soms jaren heeft geduurd (Ruitenburg et al., 2022; Zijlstra et al, 2019). Daarnaast vormen ze een kwetsbare groep vanwege hun jonge leeftijd, de meeste alleenstaande gevluchte jongeren zijn zestien of zeventien jaar oud als ze in Nederland aankomen (Eurostat, 2024). Ze krijgen dan een voogd toegewezen van de landelijke voogdijinstelling Nidos. Waar ze worden opgevangen is afhankelijk van hun leeftijd en verblijfsstatus. Tijdens de asielprocedure worden jongeren tussen de vijftien en achttien jaar in eerste instantie opgevangen in een Proces Opvang Locatie (POL), hiervoor is het Centraal Orgaan Asielzoekers (COA) verantwoordelijk. Wanneer alleenstaande gevluchte jongeren de asielprocedure hebben doorlopen wordt duidelijk of ze wel of geen verblijfsvergunning krijgen. Het beleid is dat jongeren met een verblijfsvergunning doorstromen naar een kleinschalige opvang, dit kan zijn in een kinderwoongroep (KWG) of een kleinschalige wooneenheid (KWE). Deze opvang wordt door Nidos uitbesteed aan contractpartners, dit zijn meestal reguliere jeugdhulpinstellingen. Alleenstaande gevluchte jongeren die jonger zijn dan vijftien jaar met of zonder verblijfsstatus worden in een cultuurgezin geplaatst, hiervoor is Nidos verantwoordelijk (Opvang en wonen in gezinsverband; OWG) (VNG, 2016). Dit is een opvanggezin waarin een of beide ouders een migratieachtergrond hebben, en dat bij voorkeur aansluit bij de culturele achtergrond van de jongere. In het gezin worden jongeren tijdelijk ondersteunt bij hun integratie in de Nederlandse samenleving. Het biedt een veilige omgeving waarin jongeren zich kunnen ontwikkelen en leren omgaan met culturele verschillen. De begeleiding in een cultuurgezin is

gericht op het leren van de Nederlandse taal en het begrijpen van de normen en waarden van de maatschappij (Nidos, z.d.; Kulu-Glasgow, 2021)

In de praktijk blijkt dat er te weinig opvangplekken zijn voor alleenstaande gevluchte jongeren (COA, 2024). De afgelopen jaren is er in Nederland een behoorlijke stijging te zien in het aantal asielaanvragen van deze doelgroep, vanaf 2020 is het aantal asielaanvragen bijna elk jaar verdubbeld; van 986 naar 2190 naar 4205 naar 5805 (CBS Statline, 2023). Een reden voor de stijging van het aantal asielaanvragen is dat er steeds meer landen van herkomst en omliggende regio's onveilig zijn geworden door oorlog en etnische conflicten. Hierdoor zijn er steeds meer jongeren die naar West-Europa trekken (ACVZ, 2022). Bovendien wordt Nederland als een veilig land gezien en heeft het kortere en gemakkelijkere asiel- en gezinsherenigingsprocedures in vergelijking met omliggende Europese landen (Kulu-Glasgow & Schans, 2023). Daarnaast zijn in 2021 reisbeperkingen vanwege de COVID-pandemie minder streng geworden, hierna werd een stijging gezien in de totale asielinstroom. Het percentage ingewilligde asiolverzoeken van alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland is tussen 2018 en 2023 gestegen van 39% (330) naar 87% (2000) (Rijksoverheid, 2023).

Veel alleenstaande gevluchte jongeren hopen uiteindelijk op gezinshereniging. Wanneer de jongeren een verblijfsvergunning hebben gekregen van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), hebben ze het recht om een aanvraag in te dienen om hun ouders naar Nederland te laten overkomen. Een voorwaarde is dat de jongere op dat moment nog niet de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt. Andere gezinsleden zoals broers of zussen dienen een reguliere vergunning aan te vragen. In de praktijk worden broers of zussen meestal ook een vergunning verleend als ouders al een status hebben (Pharos, 2022; VNG, 2016).

Alleenstaande gevluchte jongeren (met en zonder verblijfsvergunning) hebben ook recht op begeleiding (IND, z.d.). In Nederland krijgen deze jongeren begeleiding van (professionele) hulpverleners, hieronder vallen bijvoorbeeld Nidos, contractpartners van Nidos, VluchtelingenWerk Nederland en gemeenten (via de Wet Maatschappelijke Ondersteuning of Participatiewet) (VNG, 2022). In dit onderzoek gaat het om begeleiding van professionele hulpverleners en niet om de informele steun die jongeren krijgen van familieleden of vrienden. Bij alleenstaande gevluchte jongeren met een verblijfsvergunning is de begeleiding gericht op het ondersteunen van de overgang naar volwassenheid die plaatsvindt bij het bereiken van de leeftijd van achttien jaar. Dit omvat onder andere het leren van de Nederlandse taal en cultuur, het regelen van huisvesting, werk en een sociaal netwerk. Daarnaast richt de begeleiding zich op het overbrengen van kennis betreffende de wet- en regelgeving in Nederland (VNG &

Platform Opnieuw Thuis, 2016). Bovendien kan de begeleiding steun bieden bij het verwerken van traumatische gebeurtenissen uit het verleden (Sierau et al., 2019).

Alleenstaande gevluchte jongeren krijgen tijdens de transitie naar volwassenheid te maken met verschillende uitdagingen en veranderingen; in westerse samenlevingen wordt het bereiken van de achttienjarige leeftijd ook wel omschreven als het begin van de periode van de ‘emerging adulthood’ (ontluikende volwassenheid). In deze periode zijn jongeren op zoek naar hun identiteit en ontdekken wat ze willen in het leven. Daarnaast wordt deze fase gekenmerkt door het ervaren van instabiliteit, waarbij jongeren voortdurend veranderingen in hun leven ervaren. Jongeren zijn in deze fase sterk gericht op hun eigen persoonlijke ontwikkeling en ervaren vaak het gevoel ‘er tussenin’ te zitten. Ze balanceren tussen afhankelijkheid en zelfstandigheid, terwijl ze hun toekomstmogelijkheden verkennen en hun ambities ontdekken (Arnett, 2023). Volgens Spanjaard en Slot (2015) is dit een periode waarin jongeren zich op verschillende gebieden ontwikkelen, zoals op het gebied van werk en sociaal-emotionele vaardigheden, in de richting van zelfredzaamheid.

Voor alleenstaande gevluchte jongeren is dit een extra moeilijke periode, bij het bereiken van de leeftijd van achttien jaar vervalt de wettelijke voogdij en wordt van hen verwacht dat ze daarvoor in een korte periode zelfredzaam worden. Alleenstaande gevluchte jongeren moeten zich redden in een heel andere cultuur zonder fysieke aanwezigheid van ouders (Sirriyeha & Ní Raghallaigh, 2018; Sleijpen et al., 2016). Veel alleenstaande gevluchte jongeren komen uit collectivistische cultuur (Hofstede et al., 2016). Jongeren uit collectivistische culturen voelen zich vaak verantwoordelijk om geld naar familie te sturen en gezinshereniging te regelen. Deze nadruk op collectieve verplichtingen kan hun ruimte voor persoonlijke ontwikkeling beperken, wat contrasteert met de westerse, individualistische cultuur, waar individuele groei en zelfontplooiing centraal staan (Hofstede et al., 2016; Qin et al., 2015; De Gruijter et al., 2021). Ze krijgen tijdens de emigratie naar een ander land dan ook vaak te maken met identiteitsverwarring (Zetl et al., 2022). Bovendien kan de identiteitsontwikkeling beïnvloed worden door trauma, wat zich kan uiten in de vorm van mentale en fysieke problemen (Osofsky et al., 2018). Daarnaast ervaren alleenstaande gevluchte jongeren verschillende vormen van instabiliteit tijdens de transitie naar volwassenheid, zoals onzekerheid wat betreft huisvesting en juridische status (VNG, 2017; Seidel & James, 2019).

Tot 2023 was het beleid dat alleenstaande gevluchte jongeren begeleiding kregen tot ze achttien jaar werden. Echter, sinds 1 januari 2023 bestaat voor jongeren met een verblijfsvergunning de mogelijkheid tot verlengde opvang. Dit betekent dat jongeren ook nadat ze achttien zijn geworden de mogelijkheid hebben om langer in een opvanggezin of

kleinschalige opvang te wonen. Daarnaast kunnen alleenstaande gevluchte jongeren die zelfstandig willen wonen ambulante begeleiding krijgen (VNG, 2022).

In de literatuur is weinig bekend over de ervaringen van alleenstaande gevluchte jongeren in het transitieproces naar volwassenheid; het is een van de minst bestudeerde perioden in het leven van alleenstaande gevluchte jongeren (Gimeno-Monterde, 2021; Chase, 2019). Wel is bekend dat (professionele) begeleiding hierin een belangrijke rol speelt (Sierau et al., 2019). Uit een onderzoek van Luster et al. (2010) blijkt dat begeleiding kan bijdragen aan een succesvolle adaptatie en het vergroten van veerkracht van alleenstaande gevluchte jongeren. Ook blijkt uit onderzoek van Bjerneld en Puthoopparambil (2022) dat begeleiding van alleenstaande gevluchte jongeren op verschillende gebieden, zowel praktische zaken als sociaal-emotionele steun, hen kan helpen bij het versterken van hun veerkracht en daarmee van invloed is op hun welzijn. Dit onderzoek zal zich richten op de ervaringen van alleenstaande gevluchte jongeren wat betreft de begeleiding die ze van professionele hulpverleners hebben (gehad) tijdens de transitie naar volwassenheid. Op deze manier zal er inzicht worden verkregen in de ervaringen met de begeleiding en hoe de begeleiding mogelijk kan worden verbeterd voor toekomstige alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland. De vraagstelling die daarbij hoort is: *Wat zijn de ervaringen van alleenstaande gevluchte jongeren met de van professionals ontvangen begeleiding in het proces van de transitie naar volwassenheid?* De volgende deelvragen zijn opgesteld:

Subvraag: Wat vonden alleenstaande gevluchte jongeren goed aan de ontvangen begeleiding?

Subvraag: Wat vonden alleenstaande gevluchte jongeren niet goed aan de ontvangen begeleiding?

Methode

Onderzoeksdesign

Dit onderzoek maakt deel uit van een longitudinaal promotieonderzoek van Lise Hacquebord, waarvoor jaarlijks data is verzameld bij jongeren over een periode van drie jaar (T0, T1 en T2). Hiervoor heeft de ethische commissie van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen goedkeuring gegeven. Het promotieonderzoek kent een mixed-method design, waarbij er zowel semigestructureerde interviews als gestandaardiseerde instrumenten zijn afgenomen. Binnen het promotieonderzoek zijn demografische variabelen van de jongeren in kaart gebracht. Daarnaast is de zelfredzaamheid in kaart gebracht door middel van een semi-gestructureerd interview, waarbij 13 domeinen zijn bevraagd (Financiën, Werk en opleiding, Tijdsbesteding, Huisvesting, Huiselijke relaties, Mentale gezondheid, Lichamelijke gezondheid, Middelengebruik, ADL (algemene dagelijkse levensverrichtingen), Sociaal netwerk, Deelname aan de maatschappij, Kennis van de maatschappij en Justitie). Ook is de jongeren gevraagd naar hun ervaringen met de begeleiding tijdens de transitie naar volwassenheid. Verder zijn gestandaardiseerde vragenlijsten afgenomen om hun kwaliteit van leven (Multicultural Quality of Life Index; MQLI), hun veerkracht (Child and Youth Resilience Measure; CYRM-R) en hun acculturatiestrategie (Acculturation, Habits, and Interests Multicultural Scale for Adolescents; AHIMSA) in kaart te brengen.

Binnen dit onderzoek ligt de focus op de ervaringen van jongeren met de begeleiding van professionele hulpverleners tijdens de transitie naar volwassenheid. Daarvoor werd data uit T1 gebruikt.

Populatie en steekproef

De populatie bestaat uit alleenstaande gevluchte jongeren van 16 tot en met 19 jaar die een verblijfsvergunning hebben gekregen. De jongeren in dit onderzoek zijn geworven via contractpartners van stichting Nidos. Via de mentor zijn de jongeren benaderd, daarnaast heeft de hoofdonderzoeker in overleg met contractpartners van stichting Nidos en mentoren de jongeren zelf benaderd op locatie. Uiteindelijk namen 92 jongeren deel aan het eerste meetmoment (T0). Bij het tweede meetmoment (T1) waren dit er nog 65. De meerderheid van hen was toen achttien jaar of ouder.

Onderzoeksinstrument

De ervaringen van jongeren met de begeleiding zijn uitgevraagd door middel van een semi-gestructureerd interview. Allereerst is gevraagd of de jongere op het moment van het interview begeleiding kreeg en zo ja, van wie, waarmee en hoeveel. Daarna werd gevraagd naar de begeleiding voor de achttiende verjaardag. Hierbij werden vragen gesteld zoals: ‘Wist je wat er geregeld moest worden voordat je achttien werd?’ en ‘Regelde je veel zelf, samen met iemand of regelden anderen veel voor jou?’. Hierbij werd ook gevraagd naar de mening van de jongere: ‘Wat was goed/fijn in de voorbereiding?’ ‘Zijn er ook dingen die je niet zo fijn vond?’. Tot slot werd gevraagd naar wensen, behoeften of tips betreffende de begeleiding. Door de duidelijke structuur in de interviewleidraad is op consistente wijze geprobeerd de ervaringen van jongeren zo goed mogelijk in kaart te brengen, dit vergroot de betrouwbaarheid van het instrument.

Procedure

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van al verzamelde data uit T1¹. Voor de dataverzameling zijn eerder afspraken gemaakt met de jongeren die wilden deelnemen aan het onderzoek, hiervoor hebben ze een toestemmingsformulier ondertekend (informed consent). Het interview heeft plaats gevonden op een locatie waar de jongere de voorkeur aan gaf. Tijdens de afspraak is gevraagd of er een geluidsopname mocht worden gemaakt van het interview. Wanneer de jongere hier geen toestemming voor gaf, werden er uitgebreide aantekeningen gemaakt. Verder werd uitgelegd dat de jongere om pauze kon vragen als daar behoefte aan was. Ook werd benadrukt dat er geen foute antwoorden zijn en dat de jongere niet iets hoefde te beantwoorden wat de jongere niet wilde. Als alles duidelijk was voor de jongere werd het interview gestart. Als voorafgaand of tijdens het gesprek bleek dat er een taalbarrière was, dan kon er een tolk worden gebeld. Na afloop van het onderzoek ontving de jongere als dank voor deelname een cadeaubon van tien euro.

Data-analyse

De interviews over de ervaringen met de begeleiding zijn getranscribeerd in het programma F4. Er zijn tekstfragmenten gecodeerd die informatie bevatten over de ervaringen van de jongeren met de begeleiding; er is een thematische analyse uitgevoerd. Dit werd gedaan volgens een stappenplan dat zes fases onderscheidt (Braun & Clarke, 2021). Allereerst is de data verkend

¹ Om een goed beeld te krijgen van de doelgroep heeft de student een bijdrage geleverd aan de op het moment van het schrijven van de scriptie lopende dataverzameling van T2. Hiervoor heeft de student een inwerkperiode doorlopen, bestaande uit een training van de hoofdonderzoeker en een online cursus.

door transcripten te lezen, vervolgens werden de gegevens inductief gecodeerd door delen van de tekst te markeren en een code te geven aan de inhoud. Dit is gedaan in het programma Atlas.ti. Om de betrouwbaarheid te vergroten hebben de hoofdonderzoeker en de student vooraf drie dezelfde transcripten afzonderlijk van elkaar gecodeerd en thema's geïdentificeerd, waarna de mate van overeenstemming in thema's is besproken. Daarna werden thema's gekoppeld aan de codes die zijn geïdentificeerd. Deze thema's werden hierna vergeleken met de data en eventueel aangepast om dit zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten. Tot slot werden alle thema's voorzien van een passende naam en gepresenteerd in een codeboek, waarin voorbeelden zijn opgenomen om thema's te verduidelijken. Alle gegevens zijn bewaard op de beveiligde Y-schijf van de RUG.

Resultaten

Steekproef

De meerderheid van de jongeren uit T1 is achttien jaar of ouder, waarbij de meesten komen uit Syrië en Eritrea. Het grootste deel van hen zijn jongens die op dat moment twee tot drie jaar in Nederland verblijven. De jongeren woonden in een KWG, KWE, zelfstandig of met familie.

Soort hulp

De jongeren uit T1 gaven aan professionele begeleiding te krijgen vanuit verschillende organisaties. Vóór de leeftijd van achttien jaar had elke jongere een voogd vanuit Nidos en meestal ook een mentor vanuit verschillende organisaties, zoals een mentor van een contractpartner of VluchtelingenWerk Nederland (VWN). Vanaf achttien jaar ontving elke jongere nog wel begeleiding van professionals en/of hulp van familie of vrienden.

Jongeren noemden verschillende vormen van ondersteuning die ze krijgen of hebben gekregen. Ze gaven aan praktische hulp te ontvangen, bijvoorbeeld bij het verhuizen of het regelen van gezinshereniging door VWN. Daarnaast krijgen jongeren soms hulp bij ADL, zoals koken en boodschappen doen. Informatieve hulp wordt ook genoemd, jongeren ontvangen bijvoorbeeld uitleg over hoe je afspraken kunt maken met de huisarts. Veel jongeren geven aan hulp te krijgen met het lezen en begrijpen van post en e-mails. Bij de voorbereiding op hun achttiende verjaardag staan begeleiders hen ook bij, zoals bij het aanvragen van studiefinanciering en het regelen van een zorgverzekering. Verder benadrukken jongeren de mentale steun die ze ontvangen van hun begeleiders, die hen aanmoedigen en motiveren in hun ontwikkeling.

Vormgeving hulp

De meeste jongeren gaven aan samen met hun begeleider af te spreken en gezamenlijk dingen te regelen: *‘O: Gingen jullie samen bij de laptop zitten of aan tafel? P: Ja, we zitten bij haar kantoor en we praten.’*² Een aantal jongeren gaf aan dat de begeleider vooral dingen voor hen regelde: *‘O: Zij hebben voor jou geregeld? P: Ja. O: Dus dat hebben jullie niet samen gedaan? P: Nee.’* Jongeren in een KWG of KWE hebben bijna dagelijks contact met hun begeleiders, doordat ze elkaar regelmatig treffen. Jongeren die zelfstandig of met familie wonen,

² O: Onderzoeker, P: Participant

communiceren meestal via Whatsapp of telefonisch met hun begeleiders. Zo kunnen ze gemakkelijk vragen stellen of een fysieke afspraak plannen. De hoeveelheid contact tussen begeleiders en jongeren is verschillend voor jongeren die zelfstandig of met familie wonen. Er zijn jongeren die veel en soms langdurig contact hebben met begeleiders, maar ook jongeren die nauwelijks of geen contact hebben. De meeste jongeren gaven aan dat ze zelf vragen moeten stellen om hulp te krijgen *‘Je moet wel altijd zeggen goh, ik heb eigenlijk hulp nodig.’* Daarentegen zijn er ook jongeren van wie begeleiders zelf langskomen om te vragen hoe het met hen gaat.

Ervaringen met de ontvangen begeleiding

Tevreden

De meeste jongeren waren blij met de hulp die ze krijgen en/of hebben gekregen. Jongeren gaven aan tevreden te zijn over de beschikbaarheid en toegankelijkheid van hun begeleiders.

‘Kan altijd alles vragen, zij doen alles voor mij.’ Ook werd aangegeven dat jongeren tevreden waren over de kwaliteit van de hulp. *‘Duidelijke uitleg, hij begrijpt mijn taal.’*

Verder gaven jongeren aan het prettig te vinden om veel hulp te ontvangen en één vaste begeleider te hebben. Wat betreft het contact waardeerden ze vooral een positieve houding van de begeleider en het gevoel van een goede klik. *‘Als ik met hun praat, altijd lachen, altijd blij met mij. Ik voel me zo goed, snap je?’* Daarnaast gaven jongeren aan het waardevol te vinden als er voldoende tijd is voor ondersteuning. *‘Hij doet gewoon rustig en langzaam.’*

Wat betreft de ondersteuning bij de overgang naar volwassenheid gaven jongeren aan dat ze het prettig vinden om op tijd geholpen te worden en duidelijke informatie te ontvangen over wat er verandert wanneer ze achttien worden. Ook benadrukten jongeren het belang van begeleiding die hen uitleg geeft en hen helpt leren, zodat ze later zelfstandig kunnen functioneren. *‘Zodat je ook begrijpt waarom bepaalde dingen zo zijn en voor jou ook in het vervolg dat je het zelf kan ook.’* *‘O: Dus je wil liever gewoon alles alleen kunnen nadat je achttien bent. P: Ja.’* Jongeren gaven aan het fijn te vinden om contact te houden met begeleiders na hun achttiende.

Verder werd jongeren gevraagd welke hulp ze het belangrijkste en het fijnst vonden. Veel jongeren gaven aan blij te zijn met alle hulp die ze krijgen. Jongeren noemden verschillende dingen die ze het fijnst vonden, zoals een luisterend oor en iemand die je begrijpt. Daarnaast werd beschikbaarheid genoemd: *‘Dat er tijd is en een rustig gesprek.’* *‘Het meegaan naar afspraken.’* Ook gaven jongeren aan: hulp bij de voorbereiding voor achttien jaar, zoals het

regelen van een zorgverzekering en het aanvragen van studiefinanciering, hulp bij post/brieven, hulp bij gezinshereniging.

Ontevreden

Hoewel de meeste jongeren tevreden waren, gaf een aantal jongeren aan ontevreden te zijn over de begeleiding. Zo zeiden meerdere jongeren dat begeleiders geen tijd voor hen hadden, omdat ze het druk hebben. Ook werd aangegeven dat ze soms lang moeten wachten voordat ze hulp ontvangen. Jongeren vertelden dat begeleiders niet altijd in staat zijn om hun vragen te beantwoorden, omdat ze niet over de benodigde kennis beschikken. Wat betreft het contact gaven sommige jongeren aan dat ze vriendelijkheid bij de begeleider missen: *'Gaat om vriendelijkheid en dat zij dat niet hebben vind ik lastig.'* *'Als ik haar bel, belt ze mij niet terug.'* Verder werd aangegeven dat jongeren het lastig vinden om verschillende begeleiders te krijgen: *'Uh ja, dat is gewoon als je iemand kennis gemaakt met je mentor en jullie begrijpen goed, goed communiceren zeg maar, en die een keer weg, dan komt nieuwe mentor, dan je moet gewoon tijd hebben voor [...] leren kennen zeg maar.'*

Ook gaven jongeren aan dat er een groot verschil is in mentoren als het gaat om de kwaliteit van de hulp. Er heerst bij sommige jongeren een gevoel van angst:

'O: Waarom wil je geen uitkering? P: Ik ben bang dat het mis gaat en straks weer terug moet betalen.' *'Ik was eerst heel bang.'* (bij het krijgen van een nieuwe mentor).

Door negatieve ervaringen hebben sommige jongeren weinig vertrouwen in de begeleiding:

'Ze zeiden altijd wel van: ik ga kijken, maar er gebeurde eigenlijk niks.' *'Ik denk hier niemand begrijpt mij.'* *'Het gevoel dat ze niet iets aan het doen is.'*

Wat betreft de ondersteuning bij de overgang naar volwassenheid werd aangegeven dat het onduidelijk was wat er zou gaan veranderen. Sommige jongeren hebben geen informatie gekregen hierover. Daarnaast gaven jongeren aan dat er dingen te laat waren geregeld, wat voor sommige van hen aanzienlijke gevolgen heeft gehad, zoals stress over financiële zaken. *'Het was in één keer heel veel.'* *'Twee, drie maanden, ik heb geen geld.'* Verder gaven sommige jongeren aan dat het moeilijk voor hen was dat de hulp van Nidos stopte. *'Als jij vraag hebt, doe maar zelf.'* Een aantal jongeren gaf aan dat ze het fijn vonden dat de begeleiders alles voor hen regelden, maar liepen tegen problemen aan toen ze achttien jaar werden en alles zelf moesten doen. *'Zij zelf regelen voor ons, is goed. Maar voor toekomst voor ons dan leren wij niks. In de toekomst je moet zelf ook doen. Zij gaan jou niet bij helpen bij jou dus ik wil ook zelfstandig zijn.'*

Verder werd jongeren gevraagd naar welke hulp ze gemist hebben. Sommige jongeren gaven aan dat ze praktische hulp hebben gemist, zoals hulp bij brieven/post. Daarnaast gaven

jongeren aan een persoon te hebben gemist die je begrijpt en naar je luistert: *'Iemand die naar je kan luisteren en advies geven.'* *'Qua contacten en dat soort dingen, dat je over andere dingen gewoon stress of problemen met iemand kunt praten.'* Ook vertelden jongeren hulp te hebben gemist bij het leren van de taal en uitleg over wat er gaat veranderen als je achttien wordt: *'In plaats van vlak voor, één maand van tevoren, liever een halfjaar van tevoren voorlichting, dus dat je alles goed te weten komt.'*

Toekomst

Tips voor begeleiders

Aan het einde van het interview werd jongeren gevraagd om hun tips voor begeleiders om de hulpverlening te verbeteren. Hoewel de meeste jongeren geen tips gaven omdat zij tevreden waren met de begeleiding die zij hebben (gehad), leidde dit toch tot een verscheidenheid aan waardevolle en inzichtelijke antwoorden. Een aantal jongeren benadrukte het belang van het op tijd regelen van zaken in de voorbereiding op hun achttiende verjaardag, zoals het eerder aanvragen van studiefinanciering. Jongeren adviseerden om een halfjaar van tevoren te beginnen met de voorbereiding voor achttien jaar. Verder gaven jongeren aan dat de begeleiding kan worden verbeterd door meer samen te werken en dingen te laten leren, in plaats van dat begeleiders alles voor hen regelen. *'Eigenlijk, ik kan het luisteren ook begrijpen, maar als ik het proberen, het is meer duidelijk.'* *'Meer uuh laten leren bijvoorbeeld, samen maken.'* Een jongere gaf een voorbeeld:

'Een van die jongens komt terug van school, dan gaat ie maar zijn mentor 'kan je een afspraak voor mij regelen met de tandarts'. Zegt, 'oké', en die jongen gaat ie terug naar zijn kamer, speelt een spelletje, en wacht eigenlijk wanneer hoort ie van de mentor dat de afspraak is geregeld. Nee, je moet eigenlijk zeggen tegen de jongen. Kom naast mij zitten, en ik leer je eigenlijk hoe moet je gewoon bellen en een afspraak maken met de tandarts. Dat was voor hem beter.'

Ook werd aangegeven dat jongeren behoefte hebben aan een proactieve houding van begeleiders. *'Iets meer interesse, iets meer moeite.'* *'Meer controle, hoe gaat het met jou?'* Zo gaf een jongere aan langer begeleiding te willen hebben en vaker te willen afspreken. Verder werd door een jongere aangegeven dat het belangrijk is dat begeleiders meer ervaring moeten hebben, omdat ze niet altijd over de benodigde kennis beschikken om hun vragen te kunnen beantwoorden. Tot slot deed een jongere de aanbeveling dat er meer controle vanuit Nidos nodig is. *'Nidos moet vaker naar kinderen gaan en vragen hoe het gaat in plaats van mentor.'*

Tips voor jongeren

Naast tips voor begeleiders deelden jongeren uit zichzelf ook waardevolle adviezen voor toekomstige alleenstaande gevluchte jongeren. Meerdere jongeren gaven aan dat je de begeleiders zelf om hulp moet vragen. *‘Zelf vragen, ze komen niet naar je toe.’ ‘Ik vraag altijd wat is dat voor [...] en zij leren mij, daarom weet ik alles.’* Daarnaast merkte een jongere op dat het ook waardevol is om vragen te stellen aan mensen in je omgeving (informele hulp), zoals je buurman of buurvrouw. Verder gaven meerdere jongeren aan dat het helpend is om een bijbaantje te vinden waar je met Nederlanders werkt, omdat je op die manier de taal snel leert en ook geld kunt verdienen.

Conclusie en discussie

Het doel van dit onderzoek was om inzicht te krijgen in de ervaringen van alleenstaande gevluchte jongeren met de begeleiding die zij hebben ontvangen van professionele begeleiders tijdens hun transitie naar volwassenheid. Daarnaast richtte het onderzoek zich op mogelijkheden om deze begeleiding te verbeteren voor toekomstige alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland. De vraagstelling van dit onderzoek was: *Wat zijn de ervaringen van alleenstaande gevluchte jongeren met de van professionals ontvangen begeleiding in het proces van de transitie naar volwassenheid?* De bijbehorende deelvragen waren: (1) Wat vonden alleenstaande gevluchte jongeren goed aan de ontvangen begeleiding? (2) Wat vonden alleenstaande gevluchte jongeren niet goed aan de ontvangen begeleiding? Uit de resultaten blijkt dat de meerderheid van de jongeren positief was over de begeleiding die ze hebben ontvangen tijdens de transitie naar volwassenheid. Jongeren gaven aan het fijn te vinden om een goede klik te hebben met hun begeleider en waardeerden het als begeleiders hen hielpen bij het ontwikkelen van vaardigheden die hen in staat stelden om zelfredzaam te worden. Desondanks gaf een aantal jongeren aan ontevreden te zijn over de lange wachttijden voor het ontvangen van hulp en vonden zij de voorbereiding op de overgang naar de achttienjarige leeftijd onvoldoende.

De frequentie en de manier van contact tussen jongeren en begeleiders is afhankelijk van de woonvorm. Jongeren die in een KWG of KWE wonen, hebben bijna dagelijks contact met hun begeleiders. Voor jongeren die zelfstandig of met familie wonen is de frequentie van dit contact verschillend. De meeste jongeren gaven aan dat ze zelf actief om hulp moeten vragen, wat typerend is voor de westerse, individualistische cultuur, waarbij de nadruk ligt op persoonlijke verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid. Dit staat in contrast met collectivistische culturen, waar gemeenschapsgevoel en onderlinge ondersteuning centraal staan (De Gruijter et al., 2021; Hofstede et al., 2016). In deze culturen wordt hulp vaak vanzelfsprekend aangeboden, zonder dat iemand daar expliciet om hoeft te vragen. Dit verschil suggereert dat culturele waarden een rol kunnen spelen in de manier waarop jongeren en begeleiders hulpverlening ervaren en ermee omgaan.

Tevreden jongeren benoemden verschillende positieve aspecten van hun begeleiding, zoals de beschikbaarheid en toegankelijkheid van begeleiders. Jongeren gaven daarnaast aan dat een positieve houding van de begeleider werd gewaardeerd. Uit onderzoek blijkt dat een positieve houding van begeleiders kan helpen voor jongeren om sneller hulp te accepteren, wat bevorderlijk is voor hun integratie (Garrity et al., 2024). Ook vonden jongeren een goede klik

met hun begeleider belangrijk. Deze bevindingen sluiten aan bij het onderzoek van Arsenault en Domene (2018), waarin jongeren uit de residentiële jeugdzorg vergelijkbare positieve ervaringen deelden over de begeleiding die ze hebben ontvangen tijdens de transitie naar volwassenheid. In dit onderzoek wordt benadrukt dat positieve relaties met begeleiders essentieel zijn voor het bevorderen van de mentale gezondheid en het welzijn van jongeren. Een positieve relatie kan jongeren helpen om zich gesteund te voelen, wat hen in staat stelt om beter om te gaan met de uitdagingen die de transitie naar volwassenheid met zich meebrengt. Volgens Rodriguez en Dobler (2021) kan de kwaliteit van de relatie tussen de alleenstaande gevluchte jongere en de begeleider bijdragen aan de effectiviteit van het begeleidingsproces.

Ontevreden jongeren gaven vaak aan dat begeleiders geen tijd voor hen hadden, waardoor deze jongeren soms lang moesten wachten voordat ze hulp ontvingen. Lange wachttijden voor het ontvangen van hulp, zowel tijdens de asielprocedure als na het verkrijgen van een verblijfsvergunning, kunnen gevoelens van stress en onzekerheid bij deze kwetsbare groep versterken, wat het risico op psychische problemen vergroot (Notté & Bolhuis, 2023; Van Es et al., 2021). Uit onderzoek blijkt dat de lengte van de asielprocedure een belangrijke risicofactor is voor het ontwikkelen van psychische problemen (Laban, 2011). Een periode van langdurige onzekerheid en een gebrek aan begeleiding kan de mentale gezondheid verder onder druk zetten.

Wat betreft de overgang naar volwassenheid gaven jongeren aan dat ze weinig informatie hadden gekregen over de veranderingen en dat zaken, zoals het aanvragen van studiefinanciering, te laat waren geregeld, wat soms aanzienlijke gevolgen had. Jongeren ondervonden praktische en financiële problemen toen de hulp van Nidos stopte en ze alles zelf moesten regelen. Uit de literatuur blijkt dat een gebrek aan goede voorbereiding tijdens de overgang naar volwassenheid kan leiden tot problemen (Kalverboer et al., 2017). Dit komt overeen met het onderzoek van Phillips et al. (2024), die constateren dat het stoppen van zorg voor (non-refugee) ‘care leavers’ vaak gepaard gaat met moeilijkheden bij het vinden van hulp voor mentale gezondheidsproblemen.

Een aantal jongeren gaf tips voor begeleiders om de hulpverlening te verbeteren. Jongeren benadrukten het belang van het op tijd regelen van zaken in de voorbereiding op hun achttiende verjaardag en gaven het advies om hier een halfjaar van tevoren mee te beginnen. Dit sluit aan bij de bevindingen uit onderzoek naar ‘care leavers’, waaruit blijkt dat een vroege voorbereiding essentieel is om jongeren effectief te kunnen ondersteunen bij een succesvolle transitie naar volwassenheid (Glynn, 2021; Keller et al., 2023). Onderzoek laat zien dat de overgang naar zelfstandigheid voor ‘care leavers’ in veel landen, waaronder Groot-Brittannië,

Duitsland en Finland, te abrupt plaatsvindt. Deze snelle overgang heeft schadelijke gevolgen voor het welzijn van jongeren. Daarom is een geleidelijke overgang noodzakelijk, waarbij jongeren stapsgewijs de nodige vaardigheden en steun krijgen om zich succesvol in de samenleving te integreren (Cameron et al., 2018; Lynch, 2021). Idealiter zou deze voorbereiding al op 16-jarige leeftijd moeten beginnen (Kuipers & Van der Steen, 2023).

Verder gaven jongeren aan dat het belangrijk is dat begeleiders hen vaardigheden leren, in plaats van alles voor hen te regelen, zodat zij zelfredzaam kunnen worden. Dit sluit aan bij de zelfdeterminatietheorie, die stelt dat het verlangen om zelfstandig te handelen en te leren voortkomt uit de behoefte aan autonomie. Wanneer jongeren de ruimte krijgen om te leren, vergroot dit hun motivatie en betrokkenheid (Ryan & Deci, 2000).

Jongeren gaven ook tips aan toekomstige alleenstaande gevluchte jongeren. Ze benadrukten dat het belangrijk is om zelf hulp te vragen, niet alleen aan hun begeleiders, maar vooral ook aan mensen in hun omgeving. Dit sluit aan bij de bevindingen in het onderzoek van Brook en Ottemöller (2020), die aantonen dat het opbouwen van een sociaal netwerk essentieel is voor een succesvolle adaptatie op sociaal, cultureel en maatschappelijk vlak. Succesvolle adaptatie verwijst naar het proces waarbij men zich integreert in een nieuwe samenleving, actief deelneemt en tegelijkertijd de eigen culturele identiteit behoudt. Het creëren van een ondersteunend netwerk blijkt een belangrijke factor te zijn in het proces van aanpassing aan nieuwe omstandigheden (Dunwoodie et al., 2020). Daarnaast gaven jongeren aan dat het helpend is om een bijbaantje te vinden waarbij je samenwerkt met Nederlanders, omdat dit hen helpt de taal sneller te leren en tegelijkertijd geld te verdienen. Alleenstaande gevluchte jongeren hebben vaak moeite met het leren van de taal en ondervinden daarnaast regelmatig financiële problemen (Kalverboer et al., 2017).

Sterke en minder sterke punten van het onderzoek

Dit onderzoek biedt inzicht in de ervaringen van alleenstaande gevluchte jongeren met de hulp en begeleiding die ze hebben ontvangen van professionele begeleiders tijdens hun transitie naar volwassenheid in Nederland. Daarmee levert dit onderzoek een belangrijke bijdrage aan het opvullen van een kennishiaat. Door middel van semi-gestructureerde interviews zijn de ervaringen van jongeren in kaart gebracht. Het gebruik van zowel gesloten als open vragen, met ruimte voor doorvragen, heeft geleid tot diepgaande inzichten in de ervaringen met de begeleiding.

Tijdens het onderzoek is er rekening gehouden met de mogelijke invloed van sociale wenselijkheid. Jongeren uit collectivistische culturen zijn over het algemeen minder geneigd

om openlijk te praten over hun problemen (Guo et al., 2015). Om dit effect te minimaliseren, werd voorafgaand de interviews benadrukt dat er geen goede of foute antwoorden waren en dat alle informatie vertrouwelijk zou worden behandeld en opgeslagen op een beveiligde Y-schijf. Daarnaast werd het doel van dit onderzoek duidelijk gecommuniceerd (indien nodig via een tolk), namelijk het verbeteren van de begeleiding voor toekomstige alleenstaande gevluchte jongeren. Door deze transparantie is geprobeerd jongeren te motiveren om zo eerlijk mogelijk te antwoorden, wat ten goede komt aan de interne validiteit van dit onderzoek.

Een ander sterk punt van dit onderzoek is de gedegen voorbereiding op het interview en de data-analyse. Wat betreft de dataverzameling heeft de student een bijdrage geleverd en hiervoor een training gevolgd door de hoofdonderzoeker, waardoor er een helder beeld van de doelgroep is verkregen. Verder is de data-analyse verlopen volgens een stapsgewijs plan. Voorafgaand aan het coderen hebben de hoofdonderzoeker en de student afzonderlijk van elkaar drie transcripten gecodeerd. Vervolgens zijn de codes met elkaar vergeleken. Deze kwamen duidelijk overeen, wat een aanwijzing is voor een betrouwbare analyse.

Een kritiekpunt van dit onderzoek is de selectieve steekproef, aangezien de jongeren op vrijwillige basis hebben deelgenomen. Dit betekent dat de bevindingen mogelijk niet representatief zijn voor de gehele populatie alleenstaande gevluchte jongeren, omdat de jongeren die niet hebben deelgenomen mogelijk een andere ervaring kunnen hebben gehad met de begeleiding die ze hebben ontvangen. Bovendien bestond de steekproef voornamelijk uit jongens, wat de diversiteit van de ervaringen en perspectieven binnen de doelgroep beperkt.

Een ander kritiekpunt van dit onderzoek is dat er in de analyse geen onderscheid is gemaakt in de ervaringen van jongeren met de begeleiding op basis van hun woonvorm. De frequentie en de manier waarop begeleiders contact hebben met jongeren verschilt namelijk per woonvorm, wat kan leiden tot een vertekend beeld van de algehele ervaringen met de begeleiding.

Aanbevelingen voor de praktijk en vervolgonderzoek

Dit onderzoek laat zien dat de meerderheid van de jongeren positief was over de begeleiding die ze hebben ontvangen tijdens de transitie naar volwassenheid. Daarnaast bevestigt dit onderzoek dat de (professionele) begeleiding een belangrijke rol speelt in de ervaringen van alleenstaande gevluchte jongeren in het transitieproces naar volwassenheid.

Een aanbeveling voor de praktijk is om actief te investeren in het opbouwen van een goede relatie tussen de jongere en de begeleider. De kwaliteit van de relatie kan namelijk bijdragen aan de effectiviteit van het begeleidingsproces (Rodriguez & Dobler, 2021). Het

opbouwen van een goede relatie kan worden bevorderd door regelmatig contactmomenten in te plannen, bijvoorbeeld wekelijks of maandelijks, waarbij de begeleider actief luistert naar de behoeften van de jongere. Het stellen van open en empathische vragen, zoals ‘Hoe voel je je hierbij?’, kan jongeren helpen om zich gehoord en begrepen te voelen, wat hen aanmoedigt om hun gevoelens en ervaringen te delen. Hierdoor kan er een gevoel van vertrouwen ontstaan, wat nodig is voor het opbouwen van een goede relatie.

Een andere aanbeveling is om alle begeleiders die betrokken zijn bij de ondersteuning van alleenstaande gevluchte jongeren (zoals Nidos, contractpartners van Nidos, VluchtelingenWerk Nederland en gemeenten) te voorzien van een gerichte training. Deze training moet zich richten op het verbeteren van de begeleiding tijdens de transitie naar volwassenheid. Hierbij moet onder andere aandacht zijn voor het op tijd regelen van zaken rondom de achttiende verjaardag en het informeren van jongeren over de bijbehorende veranderingen. Verder is het essentieel dat jongeren ondersteund worden in het ontwikkelen van zelfredzaamheid. Begeleiders zouden jongeren praktische vaardigheden moeten aanleren, zoals het beheren van financiën, in plaats van alles voor hen te regelen. De training zou ook moeten benadrukken dat het cruciaal is om open te communiceren over wachttijden en de beschikbare hulp, zodat deze kwetsbare jongeren duidelijkheid hebben over de ondersteuning die ze kunnen verwachten (Jafari et al., 2022). Een ander belangrijk aspect van de training is het bevorderen van kennisuitwisseling tussen begeleiders, zodat ze van elkaar kunnen leren en ervaringen kunnen delen. Ook kunnen de ervaringen van jongeren besproken worden, wat waardevolle inzichten kan opleveren voor het verbeteren van de begeleiding en het afstemmen op de ondersteuningsbehoeften van jongeren.

Een vervolgonderzoek zou zich specifiek kunnen richten op ervaringen van meisjes met de begeleiding. Dit zou waardevolle inzichten kunnen opleveren over gender-specifieke behoeften in de begeleiding. Daarnaast zou het voor een vervolgonderzoek interessant zijn om onderscheid te maken in de ervaringen van jongeren op basis van hun woonvorm. Door dit onderscheid op te nemen in het onderzoek, kunnen verschillende contexten beter worden meegenomen in de analyse van de ervaringen. Ook is het voor een vervolgonderzoek nuttig om onderscheid te maken in bepaalde typen begeleiding, zoals van gemeenten, Nidos of VWN. Door deze differentiatie aan te brengen, kan er een beter inzicht worden verkregen in wat specifiek verbeterd kan worden binnen elke organisatie. Dit kan helpen om de begeleiding van alleenstaande gevluchte jongeren te optimaliseren en beter aan te sluiten bij de unieke context van de organisatie.

Literatuur

- Adviesraad Migratie (ACVZ). (2022). *Realisme rond richtgetallen. Kansen en risico's van streefcijfers en quota in het migratiebeleid*.
- Arnett, J. J. (2023). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. Oxford University Press.
- Arsenault, C. L., & Domene, J. F. (2018). Promoting mental health: The experiences of youth in residential care. *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy*, 52(1), 16–42.
- Bjerneld, M., & Puthooppambil, S. J. (2022). Companions to unaccompanied asylum-seeking children in Sweden: Experiences of Swedish families. *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 18(2), 179-191. [10.1108/IJMHSC-09-2021-0088](https://doi.org/10.1108/IJMHSC-09-2021-0088)
- Braun, V., & Clarke, V. (2021). *Thematic Analysis: A Practical Guide*. SAGE Publications Ltd.
- Brook, M. I., & Ottemöller, F. G. (2020). A new life in Norway: The adaptation experiences of unaccompanied refugee minor girls. *Children and Youth Services Review*, 117. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/j.childyouth.2020.105287>
- Cameron, C., Hollingworth, K., Schoon, I., van Santen, E., Schröer, W., Ristikari, T., ... & Pekkarinen, E. (2018). Care leavers in early adulthood: How do they fare in Britain, Finland and Germany? *Children and Youth Services Review*, 87, 163-172.
- Chase, E. (2019). Transitions, capabilities and wellbeing: How Afghan unaccompanied young people experience becoming 'adult' in the UK and beyond. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(2), 439–456. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2019.1584704>
- CBS Statline. (2023). *Alleenstaande minderjarige vreemdeling* [database]. Geraadpleegd van <https://opendata.cbs.nl>
- COA. (2024). *Capaciteit en bezetting*. Centraal Orgaan opvang Asielzoekers. Geraadpleegd van <https://www.coa.nl/nl/dossier/opvangcapaciteit-dossier>
- De Gruijter, M., Yohannes, R., Razenberg, I., & Maan, M. (2021). *Vluchtelingengezinnen succesvol met AMV Herenigd*. Kennisplatform Integratie & Samenleving. Geraadpleegd van https://www.kis.nl/sites/default/files/421634_vluchtelingengezinnen_succesvol_met_a_mv_herenigd.pdf
- Dunwoodie, K., Webb, S., Wilkinson, J., & Newman, A. (2020). Social capital and the career adaptability of refugees. *International Migration*.

- Eurostat. (2024). *Asylum applicants considered to be unaccompanied minors by citizenship, age and sex - annual data* [database].
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asyunaa__custom_13744406/default/table?lang=en
- Garrity, S., Miller, S., Dunn, C., & Longstreth, S. (2024). "I help them see their potential": The role of Cultural Navigators in Supporting the Professional Development of Immigrant and Refugee Family Childcare Providers. *Early Childhood Education Journal*, 1-13.
- Gimeno-Monterde, C., Gómez-Quintero, J. D., & Aguerri, J. (2021). Unaccompanied young people and transition to adulthood: Challenges for child care services. *Children and Youth Services Review*, 121, 105858
- Glynn, N. (2021). Understanding care leavers as youth in society: A theoretical framework for studying the transition out of care. *Children and Youth Services Review*, 121.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/j.childyouth.2020.105829>
- Guo, S., Nguyen, H., Weiss, B., Ngo, V. K., & Lau, A. S. (2015). Linkages between mental health need and help-seeking behavior among adolescents: Moderating role of ethnicity and cultural values. *Journal of counseling psychology*, 62(4), 682-690.
<https://doi.org/10.1037/cou0000094>
- Hofstede, G. J., Minkov, M., & Hofstede, G. (2016). *Allemaal andersdenkenden: Omgaan met cultuurverschillen*. Uitgeverij Business Contact.
- IND (z.d.). Alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Geraadpleegd op 1 mei 2024, van
<https://ind.nl/nl/over-ons/achtergrondartikelen/alleenstaande-minderjarige-vreemdelingen>
- Jafari, H., Kassan, A., Reay, G., & Climie, E. A. (2022). Resilience in refugee children and youth: A critical literature review. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 63(4), 678-687. [10.1037/cap0000320](https://doi.org/10.1037/cap0000320)
- Kalverboer, M., Zijlstra, E., van Os, C., Zevulun, D., ten Brummelaar, M., & Beltman, D. (2017). Unaccompanied minors in the Netherlands and the care facility in which they flourish best. *Child & family social work*, 22(2), 587-596. [10.1111/cfs.12272](https://doi.org/10.1111/cfs.12272)
- Keller, S., Oterholm, I., Paulsen, V. & van Breda, A. (2023). *Living on the Edge: Innovative Research on Leaving Care and Transitions to Adulthood*. Bristol, UK: Policy Press. <https://doi.org/10.56687/9781447366317>

- Kuipers, B., & Van der Steen, M. (2023). *Dealen met de knip: Magazine JN*.
Levvel. https://www.levvel-up.nl/files/2023-09/Dealen-met-de-knip__Magazine-JN.pdf
- Kulu-Glasgow, I. & Schans, J.M.D. (2023). *Alleenstaande minderjarige vreemdelingen naar Nederland. Het verhaal achter de cijfers*. Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum. <https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3330/3472-kennisbericht-alleenstaande-minderjarige-asielzoekers-naar-nederland-volledige-tekst.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kulu-Glasgow, I., van der Meer, M., Smit, M., & Noyon, S. M. (2021). *Een onzekere toekomst: Kwalitatief onderzoek naar de ervaringen van afgewezen (ex) alleenstaande minderjarige vreemdelingen en opvangouders met toekomstgerichte begeleiding*. WODC, Ministerie van Justitie.
- Laban, K. (2011). Asielzoekers: ziek door trauma's van ver weg of juist van heel dichtbij? = Asylum seekers: Sick through traumas from far away or near by? *Psychologie & Gezondheid*, 39(3), 132–137. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1007/s12483-011-0027-3>
- Lynch, A., Alderson, H., Kerridge, G., Johnson, R., McGovern, R., Newlands, F., ... & Currie, G. (2021). An inter-disciplinary perspective on evaluation of innovation to support care leavers' transition. *Journal of Children's Services*, 16(3), 214-232.
- Luster, T., Qin, D., Bates, L., Rana, M., & Lee, A.L. (2010). Successful adaptation among Sudanese unaccompanied minors: Perspectives of youth and foster parents. *Childhood*, 17, 197–211. [10.1177/0907568210365664](https://doi.org/10.1177/0907568210365664)
- Nidos. (z.d.). *Opvang*. Nidos. Geraadpleegd op 20 september 2024, van <https://www.nidos.nl/opvang>
- Notté, E., & Bolhuis, M. (2023). Minderjarigen met een missie: een verkenning van copingstrategieën van en hulpverlening aan Syrische alleenstaande minderjarige vreemdelingen. *Tijdschrift voor Criminologie*, 65(4).
- Osofsky, J. D., & Groves, B. M. (Eds.). (2018). *Violence and Trauma in the Lives of Children: [2 volumes]*. Bloomsbury Publishing USA.
- Pharos (2022). Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (amv's). <https://www.pharos.nl/factsheets/alleenstaande-minderjarige-vreemdelingen-amvs/#:~:text=van%20professionele%20jeugdhulpverlening,-.Gezinshereniging,moeten%20een%20reguliere%20vergunning%20aanvragen>

- Phillips, A. R., Hiller, R. M., Halligan, S. L., Lavi, I., Macleod, J. A. A., & Wilkins, D. (2024). A qualitative investigation into care-leavers' experiences of accessing mental health support. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 97(3), 439–455. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/papt.12525>
- Qin, D. B., Saltarelli, A., Rana, M., Bates, L., Lee, J. A., & Johnson, D. J. (2015). “My Culture Helps Me Make Good Decisions”: Cultural Adaptation of Sudanese Refugee Emerging Adults. *Journal of Adolescent Research*, 30(2), 213-243. [10.1177/0743558414547097](https://doi.org/10.1177/0743558414547097)
- Rijksoverheid. (2023). *Kwantitatieve analyse alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv) 2023. Analyse Proeftuin Migratieketen (APM)*. <https://open.overheid.nl/documenten/dpca1d1348ea4ba08c5fb6c87a73889da3e9a3642b6/pdf>
- Rijksoverheid (z.d.). *Alleenstaande minderjarige vreemdelingen*. Geraadpleegd op 1 mei 2024, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/alleenstaande-minderjarige-vreemdelingen-amv>
- Rodriguez, I. M., & Dobler, V. (2021). Survivors of hell: Resilience amongst unaccompanied minor refugees and implications for treatment-A narrative review. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 14(4), 559–569. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1007/s40653-021-00385-7>
- Ruitenburch, M., de Jong, A., Verheul, R., el Haji, S., Tuzgöl, S., & Naaktgeboren, S. (2022). *Alleen volwassen worden: Onderzoek naar knelpunten bij overgang meerderjarigheid amv's met verblijfsstatus*. Nationale Ombudsman. https://www.nationaleombudsman.nl/system/files/bijlage/Rapport%20Alleen%20volwassen%20worden_0.pdf
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American psychologist*, 55(1), 68.
- Seidel, F. A., & James, S. (2019). Unaccompanied refugee minors in sweden: challenges in residential care and the role of professional social work. *Residential Treatment for Children & Youth*, 36(2), 83–101. <https://doi.org/10.1080/0886571X.2019.1571982>
- Sleijpen, M., Boeije, H. R., Kleber, R. J., & Mooren, T. (2016). Between power and powerlessness: a meta-ethnography of sources of resilience in young refugees. *Ethnicity & Health*, 21, 158–180. [10.1080/13557858.2015.1044946](https://doi.org/10.1080/13557858.2015.1044946)
- Sierau, S., Schneider, E., Nesterko, Y., & Glaesmer, H. (2019). Alone, but protected? Effects of social support on mental health of unaccompanied refugee minors. *European Child*

- & *Adolescent Psychiatry*, 28, 769-780.
- Sirriyeha, A. & Ní Raghallaigh, M. (2018). Foster care, recognition and transitions to adulthood for unaccompanied asylum seeking young people in England and Ireland. *Children and Youth Services Review*, 9, 89-97.
- Spanjaard, H., & Slot, W. (2015). Tijden veranderen, ontwikkelingstaken ook: Een 'update' van het competentiemodel. *Kind & Adolescent Praktijk*, 14, 14-21.
- UNHCR. (2023). *Het Global Trends Rapport*. <https://www.unhcr.org/nl/2023/06/global-trends/>
- United Nations Committee on the Rights of the Child. (2005). *Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin (Committee on the Rights of the Child CRC/GC/2005/6)*. <http://www.coe.int/t/dg3/children/participation/CRC-C-GC-12.pdf>
- Van Es, C. M., Sleijpen, M., Velu, M. E., Boelen, P. A., van Loon, R. E., Veldman, M., Kusmallah, N., Ekster, P. J. C., & Mooren, T. (2021). Overcoming barriers to mental health care: Multimodal trauma-focused treatment approach for unaccompanied refugee minors. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 15. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1186/s13034-021-00404-3>
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten & Platform Opnieuw Thuis. (2016). *Factsheet Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen*.
- VluchtelingenWerk Nederland (2023). *Vluchtelingen in getallen 2023*. <http://www.vluchtelingenwerk.nl>
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (2016). *Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv'ers)*. <https://vng.nl/files/vng/20160531-factsheet-amv.pdf>
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (2017). *Handreiking overdracht amv's die 18 jaar worden*. <https://vng.nl/files/vng/20170615-handreiking-overdracht-amvs-die-18-worden-vng-nidos.pdf>
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (2022). *Handreiking voor verlengde opvang en begeleiding amv'ers 18+*. <https://vng.nl/nieuws/handreiking-voor-verlengde-opvang-en-begeleiding-amvers-18>
- Wenzel, T., & Droždek, B. (Eds.). (2019). *An uncertain safety: integrative health care for the 21st century refugees*. Springer International Publishing.
- Zettl, M., Akin, Z., Back, S., Taubner, S., Goth, K., Zehetmair, C., ... & Bertsch, K. (2022). Identity development and maladaptive personality traits in young refugees and first-

and second-generation migrants. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 798152.

[10.3389/fpsyt.2021.798152](https://doi.org/10.3389/fpsyt.2021.798152)

Zijlstra, A. E., Menninga, M. C., Van Os, E. C. C., Rip, J. A., Knorth, E. J., & Kalverboer, M. E. (2019). 'There is no mother to take care of you'. Views of unaccompanied children on healthcare, their mental health and rearing environment. *Residential Treatment for Children & Youth*, 36(2), 118-136. [10.1080/0886571X.2018.1559118](https://doi.org/10.1080/0886571X.2018.1559118)

Bijlagen

Codeboek

Hoofdcategorie	Subcategorie	Voorbeelden	Inductief gecodeerd
Hulp			
<i>Hulp van wie</i>	Formele hulp	VWN, Nidos, Sterk Huis	
	Informele hulp	Familie, vrienden	
	Verschillende begeleiders	‘Ik heb veel begeleiders van vroeger, allemaal is verschil.’	
	Zelfde begeleiders	‘1 begeleider ja.’	
	Voor 18 jaar	Mentor en Nidos	
	Na 18 jaar	Mentor of geen hulp	
<i>Soort hulp</i>	Instrumentele ADL	Koken, boodschappen doen	
	Financiën	Uitkering of studiefinanciering aanvragen, werk zoeken	
	Praktische hulp	Helpen verhuizen, ‘laten zien: dat werkt zo.’ Gezinshereniging regelen.	
	Informatieve hulp	Vragen beantwoorden, dingen uitleggen, zoals een afspraak maken bij de huisarts. Of helpen	

		bij post/brieven, e-mails.	
	Regelzaken 18	Aanvragen zorgverzekering, studiefinanciering.	
	Mentale steun	Aanmoedigen, motiveren	
<i>Vormgeving hulp</i>	Samen met de begeleider	‘laten leren, bijvoorbeeld, samen maken.’	
	Niet samen	‘Zij hebben voor jou geregeld? Ja. Dus dat hebben jullie niet samen gedaan? Nee.’	
	Contact	Whatsapp, via telefoon, bellen, afspraak, chillen, samen strand, snapchat en Instagram. Nog steeds contact. Geen contact.	
	Hulp vragen	‘Ik vraag altijd wat is dat voor..en zij leren mij, daarom weet ik alles.’ ‘Je moet wel altijd zeggen goh, ik heb eigenlijk hulp nodig.’	
Tevreden			

<i>Algemeen</i>	Beschikbaarheid/ Toegankelijkheid	‘Kan altijd vragen, zij doen alles voor mij.’ ‘Veel geholpen met vragen beantwoorden.’	
	Hoeveelheid hulp	‘Zij helpt mij heel veel.’	
	Kwaliteit hulp	‘Duidelijke uitleg, hij begrijpt mijn taal.’	
	Continuïteit hulp	‘Al twee jaar zelfde begeleider.’	
	Contact	‘Zij is aardig, zij blijft positief.’ ‘Als ik met hun praat, altijd lachen, altijd blij me mij. Ik voel me zo goed, snap je?’	
	Vormgeving	‘We zitten altijd met elkaar en ‘kijk wat zullen we doen?’ altijd en ik heb veel geleerd.’ ‘Hij doet gewoon rustig en langzaam.’	
<i>Vorbereiding 18</i>	Informatie van wie	Mijn begeleider.	
	Op tijd	‘nog 6 maanden ja.’	
	Duidelijk	‘Ja voor mij was eigenlijk duidelijk, want ik had veel informatie.’	

<i>Overgang 18</i>	Zelfstandig	‘Ik kan afspraak maken, altijd ik kan zelf regelen.’ ‘Ja dat lukt eigenlijk gewoon zelf.’	
	Contact	‘Spreek jij je mentor nog wel eens van KWE? Soms’ ‘Jij komt nog elke zondag bij jouw KWE? Ja.’	
	Hulp	‘Tot nu, zij helpt mij.’	
<i>Welke hulp was het fijnst/belangrijkst?</i>	Een luisterend oor	‘Dat iemand naar je luistert.’	
	Begrip	‘Als je iets vraagt, dat ze weten wat je bedoelt omdat ze je kent.’	
	Regelzaken 18	‘Iets aanvragen, zoals studiefinanciering.’	
	Praktische hulp	Brieven, post. Gezinshereniging. Verhuizen. ‘Het vertellen van meer dingen.’	
	Beschikbaarheid	‘Dat er tijd is en een rustig gesprek.’	

		‘Het meegaan naar afspraken terwijl het niet hoeft.’	
Ontevreden			
<i>Algemeen</i>	Beschikbaarheid/ Toegankelijkheid	‘Lang wachten, hun hebben geen tijd.’ ‘Hun gaan alleen maar op hun telefoon en niks doen.’	
	Kennis	‘Sommige dingen weten zij zelf ook niet.’	
	Contact	‘Hij is niet goed te spreken.’ ‘Als ik haar bel, belt ze mij niet terug.’	
	Houding	‘Het gevoel dat ze niet iets aan het doen is.’ ‘Gaat om vriendelijkheid en dat zij dat niet hebben vind ik lastig.’	
	Kwaliteit	‘Veel verschil in of mentor goed of slecht is.’	
	Vertrouwen	‘Ik denk hier niemand begrijpt mij.’	

		‘Ze zeiden altijd wel van: ik ga kijken, maar er gebeurde eigenlijk niks.’	
	Angst	‘Andere jongeren zijn bang.’ ‘Waarom wil je geen uitkering? Ik ben bang dat het mis gaat en straks weer terug moet betalen.’ ‘Ik was eerst heel bang.’ (bij het krijgen van een nieuwe mentor)	
	Discontinuïteit/verschillende begeleiders	En wat maakte het lastig oor jou? Waarom was het lastig om drie verschillende te hebben? P: Uh ja, dat is gewoon als je iemand kennis gemaakt met je mentor en jullie begrijpen goed, goed communiceren zeg maar, en die een keer weg, dan komt nieuwe mentor, dan je moet gewoon tijd	

		hebben voor. O2: Leren kennen. P: Leren kennen zeg maar.	
<i>Vorbereitung 18</i>	Informatie van wie	Mijn begeleider. Niemand.	
	Niet op tijd	‘Dingen waren te laat geregeld.’ ‘Het was in een keer heel veel.’	
	Onduidelijk	‘Niemand had aan mij verteld..’ ‘Altijd wachten.’	
<i>Overgang 18</i>	Geen hulp	‘Als jij vraag hebt, doe maar zelf.’ ‘Als ik iets vraag, zij helpen mij niet. Hun hebben geen tijd eigenlijk.’	
	Stress/financiën	‘Nidos ging stoppen, was heel moeilijk.’ ‘Twee maanden, drie maanden, ik heb geen geld,’	
<i>Welke hulp gemist?</i>	Praktische hulp	‘Qua brieven om hulp als ik niet weet.’	
	Begrip	‘Iemand die je begrijpt.’	
	Een luisterend oor	‘Wel qua contacten en dat soort dingen, dat je over andere	

		dingen gewoon stress of problemen met iemand kunt praten.’ ‘Iemand die naar je kan luisteren en advies geven.’	
	Hulp bij taal	‘Voor mij is moeilijk de taal.’	
	Financiën	‘Duo heb ik gemist, drie maanden.’	
	Uitleg over de voorbereiding 18	‘In plaats van vlak voor, één maand van tevoren, liever een halfjaar van tevoren voorlichting, dus dat je alles goed te weten komt.’	
Toekomst			
<i>Wensen/tips voor begeleiders</i>	Vorbereiding 18	Eerder aanvragen van financiering, ‘Ik heb drie maanden geen inkomsten.’ ‘Op tijd alles regelen.’ ‘Alles afmaken voordat je 18 bent.’	
	Vormgeving begeleiding	‘Zelf proberen, dan is het meer duidelijk. Laten leren.’	

		'Meer controle 'hoe gaat het met jou?'' 'Samen dingen doen.' 'Eerst rustig praten.' 'Iets meer interesse, iets meer moeite.'	
	Kennis begeleiders	'Meer ervaring moeten hebben, want sommige dingen weten zij zelf ook niet.'	
	Controle begeleiders	'Meer controle van mentoren vanuit boven de organisatie.'	
	Hoeveelheid begeleiding	'Langer begeleiding krijgen, ik wilde vaker afspraken.'	
	Praktische hulp	'Helpen met verhuizen.'	
	Overig	'Nidos moet vaker naar kinderen gaan en vragen hoe het gaat in plaats van mentor.' 'Taal is belangrijk.'	
<i>Wensen/tips voor jongeren</i>	Zelf vragen	'Buurman of buurvrouw kan je ook helpen, vragen.'	

		‘Zelf vragen, ze komen niet naar je toe.’	
	Taal leren	‘Ga werken voor het leren van Nederlandse taal.’	

Interview mbt begeleiding – T1

Voor 18+ jongeren

Van wie, waarmee en hoeveel begeleiding □ tablet

*Algemeen (indien hulp aanwezig)**

- Wat vind je van de begeleiding die je op dit moment krijgt? / Ben je blij/tevreden met de hulp die je krijgt?
- Welke hulp helpt jou het meest? / Welke hulp vind jij het belangrijkste?
- Welke hulp vind je overbodig? / Zijn er ook dingen waar je hulp bij krijgt maar waarmee je eigenlijk geen hulp nodig hebt?
- Welke hulp mis je? / Zijn er ook dingen waar je graag hulp bij zou willen, maar waarbij je op dit moment geen hulp krijgt?
- Zijn er dingen die jij niet zo fijn vindt? / Zijn er dingen die jouw begeleider beter of anders kan doen?

* Als iemand aangeeft helemaal geen hulp te krijgen, dan hoeft je deze vragen niet te stellen.

Begeleiding voor 18de verjaardag:

- Van wie?
- Waarmee?
- Hoeveel/hoe vaak?

- Wist je wat er geregeld moest worden voordat je 18 werd? (overzicht)
 - Welke dingen wist je wel en welke niet?
 - Van wie had je daarover gehoord?
 - Hoe had diegene dat aan jou verteld? (alles in één keer of één ding per keer? Mondeling of met schriftelijk to do lijstje oid?)
- Regelde je veel zelf, samen met iemand of regelden anderen veel voor jou?
- Wat was goed/fijn in deze voorbereiding?
- Zijn er ook dingen die je hebt gemist?
- Zijn er dingen die jij niet zo fijn vond? / Zijn er dingen die jouw mentor/voogd/iemand anders beter of anders had kunnen doen? / Heb je tips hoe begeleiders in de toekomst jongeren beter kunnen begeleiden rond de 18de verjaardag?

(Bijv: eerder willen horen over veranderingen, meer uitleg, meer overzicht, to do lijst oid)

Overgang:

- Bleven er na je 18de mensen betrokken die jou ook al voor je 18de hielpen?
 - Zo ja, wie?
 - Hoe was dat voor jou?
- Miste je bepaalde hulp die wegviel nadat je 18 was geworden?